

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De mortificatione cogitationum. Cap. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

erit erga occasionem irae, sicut post aliquot dies nos habebimus, quando sine dubio pacati erimus, ira nunc ratione nos regere, & virtutis imperio pacare. 4. Consideremus deinde, eum qui nobis iniuriam intulit, cum maius sibi quam nobis malum attulerit; nobis enim malum poena, sibi verò malum culpae importavit; esse non tam ira quam commiseratione dignissimum. 5. Ac praeterea per iram atque vindictam, malum non amovemus, sed potius maxime cumulamur. Malum enim iniuriae patienter sustentatum nos patientes & Deo gratos facit, iracundè verò susceptum, iracundos & sensu pusillos efficit. 6. Mansuetudinis dignitas expendenda est, iracundia nequitia oculis oblienda, & exempla mansuetorum, praecipue Christi Domini & Sanctorum meditando. Tanta quippe est mansuetudinis pulchritudo, ut vel leanae & tyrides in sui amore alluciat: tanta iracundiae turpitudine, ut vel illos, qui nullo metu tanguntur, extretreat: tantus Christi, agni mississimi, ac mansuetorum splendor, ut vel sepultos, si fieri posset, ad sui imitationem inducat. 7. Qui etiam iram cohibere vult, necesse est ut paucis, utque vix ad vitam sufficientibus, sit contentus: item oportet ut vanam curiositatem vincat, eorum namque cognitione, quae melius esset nescire, solet ad indignationem commoveri. 8. Non sufficit autem ad pacem ac concordiam servandam, in nobis iram cohibere, sed & nobis incumbit, fratrum iratorum iracundiam moderari. Id autem fiet si iuxta consilium Pauli, quo inquit: Date locum irae, locum iratis demus, & ne statim, ac flamma irae erumpit, illi imprudenter oblitamur. Si & secundum dictum sapientis: Responso mollis frangit iram: convenienti tempore humilibus modestisque sermonibus iratum mitigemus. Si quoque cum à nobis erratum fuit, culpa cognita, veniam humiliter deprecemur. Si denique quod admisum est, quam longissime à suspitione contemptis removeamus.

Atque in universum admodum è se erit, omnibus passionibus temperandis, eas, sicut re vera sunt, nostrae artis instrumenta cogitare. Actus enim passionum & similes alij, qui à voluntate eliciuntur (ut suo loco, Deo nobis annuente, dicemus,) sunt officia praecipua, quibus in oratione proficimus. Fructus enim meditationis & contemplationis est, amare, desiderare, sperare Deum, & bona caelestia, & delectari in eis, & ad ea obtinenda convenientibus mediis audere. Item odisse, fugere, & timere malum, de peccatis tristari, & adversum iniquitatem irasci, & de nostris viribus nudis penitus desperare: ac tandem secundum has internas actiones, vitam nostram instituire. Sicut ergo artifex, nisi omnino desipiat, instrumenta suae artis quam diligentissime emundat, & polit, & bene temperata recondit, ut possit eis suum opus perficere: ita & nos affectus nostros custodiamus, poliamus, & optime attemperatos custodiamus, ut in sublimissima familiaritate cum Domino, illis possimus ad praestantissimarum virtutum actiones iuvare.

De Mortificatione cogitationum.

CAPUT XIV.

NERIORES sensus vno nomine cogitationis vel imaginationis comprehendimus, quod illis visa, audita, odorata, gustata, & contrahata variis modis cogitamus, & ex illis, tanquam ex lignis & lapidibus,

ingentia & admittenda monstra componimus. Horum sensuum actiones vocamus cogitationes: quoniam illis varia sensibilia, tum absentia, tum praesentia quasi in vnum colligimus, ut eorum perceptione delectemur. Quibus cogitationibus licet intellectus ad suum opus utatur, & phantasia ac imaginationi cooperetur, malimus tamen hanc mortificationem his sensibus adscribere: quoniam & illorum propria est, & omnis nostra intelligentia in hac vita mortali, communiter, (paucis exceptis euentibus, de quibus in tractatione de contemplatione dicemus,) à sensu interiori incipit, tanquam ab eo, qui rem intelligentiam subministrat, & sine sensu interiore cooperante non subsistit. Haec autem cogitationum abnegatio consulto in postremum locum reiecta est, licet ex natura rei prior sit cogitatio, quam appetitio; quoniam, (ut quis etiam spiritualissimus in se ipso experietur,) facilius est, mala opera fugere, & appetitiones malorum aut vanorum frenare, quam eorundem cogitationes continere. Inveniuntque iustum ad eò feliciter pugnantem, ut non solum recte, sed & perfecte conuerteretur, & appetitus suos optime moderetur: qui tamen vix potest cogitationes componere; & cordis distractiones in vnum colligere. De quo amarissime conquerebatur David, dicens: Multiplicatae sunt super capillos capitis mei; & cor meum dereliquit me. Illae enim iniquitates super capillos multiplicantur, quae sine opere & desiderio, in sola incuria cogitationis complentur. Et cor nostrum derelinquit nos, cum instar infidelis ancillae ex domo fugientis, per quaque vana & superflua cogitatione vagatur. Eandem difficultatem continendi inutiles cogitationes Salomon euidenter expressit: cum dixit: Praepara foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, ut postea aedifices domum tuam. Dum enim prius operis preparationem quam agri culturam indixit, profecto docuit, facilius esse, opera externa recta facere, quam agrum cordis à pravis aut vanis cogitationibus emundare. Et Sophar, ut hanc humani cordis imbecillitatem adstruat, apud Iob ait: Si iniquitatem, quae est in manu tua, abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia: Tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. Prius à manu iniquitatem subtrahi, inquit Gregorius, & post à tabernaculo admonet iniustitiam abscindi, quia quisquis iam praua à se opera exterius resecat, necesse profecto est, ut ad semetipsum rediens, soleret sese in mentis intentione discernat, ne culpa, quam iam in actione non habet, adhuc in cogitatione perduret. Sic ille. Unde si posterior cogitationum moderatio tanquam difficilior expetitur, per quam puritas animae nostrae stabilitatque completur, merito post mortificationem operum & desideriorum, quam expressimus, nunc ad cogitationum compressionem properamus.

Qui ergo hucusque sollicitus fuit, vitam suam exteriorem corrigere, & intellectum ac voluntatem, necnon & passiones atque desideria componere, natus deinceps cor suum ad tranquillitatem adducere, quasi seipsum in quadam mentis solitudine constituere, & non solum malas cogitationes sed [muscas] quoque [morientes, quae perdunt suavitatem vnguenti,] id est, vanas & inutiles, amputate. Non quidem est in nostra potestate malorum aut inanium cogitationum impugnatione carere; at in nostro arbitrio cum diuina gratia adiutorio situm est, eas constanti animositate respuere. Cuius rei vnus testis inter plurimos, qui adduci possent, affertur Cassianus, cuius haec est sententia, Mentem

Roman. 11. 19. Prover. 15. 1.

Tom. 3. lib. 13. per multa capita

Psal. 39. 13. 24. 27. Iob. 11. 14. 15. Greg. 10. mor. c. 11. Eccles. 10. 1. Cassia. col. 1. ca. 17.

quidem non interpellari cogitationibus impossibile est, suscipere vero eas siue respicere, omni studenti possibile est. Quemadmodum igitur ortus earum non omnimodis pender à nobis; ita probatio vel electio consistit in nobis.] Eapropter in Numeris præceptum est Leuitis, vt radant pilos carnis suæ, non vt eorum radices excendant; quia Leuita, id est, assumpti in obsequium Domini, possunt quidem inanes cogitationes reicere, non tamen possunt earum impulsu non tangi. Rasis pilis, inquit Gregorius, in carne radices remanent & crescunt, vt iterum radantur: quia magno quidem studio superflua cogitationes amputandæ sunt, sed tamen amputati funditus nequaquam possunt. Semper enim caro superflua generat, quæ semper spiritus ferro solitudinis recidat.] Hæc ille. Nec solum in nostro arbitrio diuina gratia fulto, est noxias cogitationes abiciere, sed etiam earum quotidie numerum magis ac magis attenuare. In hoc namque non minus quam in aliis rebus assuetudo valet, vt sicut vitia carnis & desideria cordis inepta oppositis actibus & desideriis minuimus: ita vanitatem cogitationum, cura inserendarum bonarum meditationum extenuemus. Et quemadmodum, qui ex hostibus suis aliquos quotidie interimit, necesse est vt pauciores & infirmiores sibi remaneant: ita pauciores cogitationes profectui suo infestas sentiet, qui quotidie aliquas diligenter euellit. Quod fortassis meditabatur sanctus Dauid, quando dicebat: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.] Quid enim est matutinum, nisi conuersationis initium? Sed in initio cuiusque diei, quando velut de nouo spiritualem conuersationem incipimus, peccatores terræ, id est, superflua cogitationes, occidendæ sunt, vt tandem anima nostra, quæ vrbs Domini est, omnibus his iniquitatem operantibus careat, & se pacatam Domino per maiorem cogitationum mundiciã quotidie custodiat. Vel matutinum sit Christus Dominus, vt inquit Origenes, in cuius luce ciuitas Domini, nempe anima nostra, ædificatur ex viuus lapidibus, id est, ex virtutibus variis, & ab omni praua cogitatione purgatur, vt in dies pulchrior & sanctior euadat.

Quanti autem momenti sit cogitationes nostras expendere, & non solum malas, sed & inutiles ac superfluas abiciere, multa declarant. Nam & cogitationes initia sunt verborum, & initia sunt desideriorum & operum. Et ideo qui noxias cogitationes nutrit, noxia desideria, impura verba, & mala opera habebit. Atque ex vna cogitatione omnem suam vitam inficiet. Mala aut superflua cogitatio, initium est mali aut inanis desiderij, illud enim solum cupimus, quod prius cogitamus; & difficile est, malum mente conceptum ad desiderium non dilatare, & in sola cogitatione continere. Quare sapienter Laurentius Iustinianus, ex cogitatione amorem ac desiderium nostrum cognoscendum esse decernit: Vis nosse, inquit, vbi thesaurizas? Attende quid amas. Vis nosse quid amas? Attende quid cogitas. Ita sit vt thesaurum tuum ex tuo amore cognoscas, & amorem tuum ex indicio cogitationis intelligas.] Verba quoque perniciosa ex cogitatione procedunt. Indæi enim apud Ieremiam aiunt: Venite, & cogitemus contra eum cogitationes.] Et statim subinferunt: Venite, & percutiamus eum lingua, & non attendamus ad vniuersos sermones eius.] Nec solum inepta cogitatio inepta verba profundit, verum & diuinas laudes ac puras orationes impedit. Hoc quippe significant illa verba Dauidis: Si oblitus fuero tui Ierusalem, obliuioni detur dextera mea; adhareat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui. Obliuio celestium rerum, cogitatio est terrenarum, quia homo vigilans sine cogitatione esse non potest. Hæc autem lingua ligat, & palato adhareat facit, ne se ad laudes diuinas expediat. Obliuioni etiã datur dextera nostra, id est, mens Deum laudans aut orans, licet sinistra, id est, lingua carnis, ad fundendas preces orationisque soluat. Opera autem à cogitatione prodire Dominus ipse docet. Ait enim: De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria.] Ac si diceret, prius est homicidium aut adulterium cogitatum, postmodum homicidium aut adulterium actione completum. Nec quis homicidium nec adulterium pariet, quod non prius cogitationis ventre conceperit. Ad idem etiam Gregorius, explicans illud Iob: Super acernu peccatorum radices eius densabuntur, ait: Quid radicem nomine, nisi latentes cogitationes accipimus, quæ in occulto produnt, sed in ostensione operum per apertum surgunt? Sicut & de verbi semine per prophetam dicitur: Et hoc quod saluatum fuit de domo Iuda, & quod reliquum est, mittet radicem deorsum, & faciet fructum sursum.] Radicem quippe deorsum mittere, est cogitationem bonam in actibus multiplicare. Fructum vero sursum facere, est per efficaciam operis, recta quæ cogitauit, ostendere.] Si ergo inepte cogitationes, nostra desideria, verba, & opera destrunt, profectò omnes opes hominis dissipant, omnia merita dilapidant, quæ aut desiderio, aut verbo, aut opere continentur, omnemque vitam spiritualem inhiunt. Ha sunt illa locustæ, de quibus in Exodo scribitur: Operueruntque vniuersam superficiem terræ vastantes omnia.] Immo & illa de qua Amos: Et ecce fictor locustæ in principio germinantium ferotini imbris, quæ consummauit comedere herbam terræ.] Nam verè malæ, & inutiles cogitationes bona cogitata in sui ortus exortu deuorant, & omnem fructum mentis nostræ deustant. Quod enim bonum perseverabit in nobis, si eius memoriam prauæ cogitationes delent, & si ad contrarium malum sua importunitate compellant?

Non ergo satis est ad vitæ puritatem amplectendam, praua opera fugere, sed necesse quoque est, à prauis & stultis cogitationibus declinare. Certum crebrius est, quod sine vilo externo opere, sola cogitatione peccatur: idque significant illa verba Salomonis: Manus in manu non erit innocens malus.] Quia & si ab iniqua actione, vt inquit Beda, manus ad horam subtrahit, cordis tamen innocentiam manus habere non valet.] Et Dominus per Isaiam ait: Auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis.] Per Ieremiam quoque: Laua à malitia cor tuum Ierusalem, vt salua fias: vique quò morabuntur in te cogitationes noxiæ?] Si ergo malum est in solis cogitationibus, si immundicia residet in corde, quæ est non alia quam contritio nis aqua lauanda: si spirituale detrimentum ex his quæ mente versamus, licet opere non impleantur, incurritur; dubium non est, quin cogitationes medicamine mortificationis indigeant. Eas Dominus, nisi abnegatione cohibeantur, tranquillitatis internæ priuatione castigat: dicitque imperfectus quisque, dum vanis cogitationibus delectatur, illud Ieremias: Ventrem meum doleo, ventrem meum doleo: sensus cordis mei turbati sunt in me: quia postquam aduertit se impura aut inani cogitatione pollutum, non potest non huius mali admisione torqueri. Torquetur sanè, quia ibi est malitia, vt inquit Ambrosius, vbi debet esse innocentia: & illud plus laborat, quod in nobis debet esse tranquillius,

atque

Numer. 8.7.

Greg. 5. mor. c. 24.

Psal. 100. 8.

Origen. hom. 8. in Iosue. 1.

Iusti. in ligno vitæ. tract. de charitat. c. 4.

Ierem. 18. 18.

Psal. 136. 5.

Matth. 15. 19.

Iob 8. 17. Gregor. 8. mor. c. 19.

Isaia 37. 31.

Exod. 10. 15.

Amos 7. 1.

Prout. 11. 21.

Beda 196.

Isaia 1. 16.

Ieremia 4. 14.

Ierem. 4. 9.

Ambrosio fuga seculi c. 7.

atque id nequitia vestigiis proculcatur, stimulaturngubis, processu quodam improbitatis incrementoque concutitur, ubi est genitale seminarium potestatis aeterna.] Huic autem punitioni, qua interiori, ubi peccamus, adhibetur, ipse iudex noster poenas externas addit, ut sibi solam peccati cogitationem displicere demonstret, Nam & Nabuchodonosor solaelationis cogitatione peccauerat, & necdum in verba elationis eruperat, cum ore prophetico sententiam suareprobationis audiuit. Postea dixit: Nonne haec est Babylonia magna, quam ego aedificavi?] &c. Et prius aure mentis exceptit: Succidite arborem, & dissipate illam:] ut homo cognoscat, sola cogitationem, etiam vacuum externa actione, puniri. Dum enim in cogitatione se animus eleuat, inquit Gregorius, plene in se iram iudicis prouocat, quamuis per iniqua foris opera non erumpat. Incus quippe est qui iudicat, intus quod iudicatur. Cum ergo in corde deliquimus, laetent homines, quod apud nos agimus, sed tamen ipso iudice teste peccamus.] Sic ille. Nec solum in hac vita, sed etiam in futura, male aut ineptae cogitationes pro sua malitia qualitate puniuntur: & si grauius peccata sunt, infernus depascit; si vero leuius, ignis purgatorius adurit. Ibi imperfectus homo poenas luet, & de suis vanis cogitationibus erubescet. Quod sane Basilius in libro de virginitate late & pulchre persequitur. Putat enim ille, cogitationes malas & inanes aliqua in anima sui vestigia relinquere, & aliquas maculas spiritui voluntarie cogitanti imprimere, quae ablato corporis tegumento, post mortem omnibus apparebunt. Sicut ergo, qui in tabella turpia & obscena depinxit, aut in corpore maculas habet vestis operimento contectas, contemptibilis & risu dignus apparet his, qui casu aliquo tabellam illam contemplantur, aut corpus illius in balneo nudum aspiciunt: ita & in extremo die, probro & ludibrio coram omnibus exponemur, cum ineptissimas vanitates quas animo volueramus, aspexerint. Et quidem hoc dictum sapientissimi doctoris apte intellectum, verum est. Quaelibet enim mala aut vana cogitatio, peccatum est, quod maculat animam, & eius decorem turpificat. Has autem maculas (quicquid illae sint) omnes in die iudicij, Deo faciente, videbunt, ut aequitatem sui iudicij & iustitiae fecerint, etiam minima punientem, agnoscant. Quanta igitur erit tunc hominis imperfecti confusio, cum vniuersi homines viderint, quae animo cogitauit, quae libenter mente reuoluit? Magnam, inquam, apud omnes confusionem comparabit, si quidem interdum ipse solus se talia cogitasse erubescit.

Haec omnia nos ad cogitationum mortificationem validissime vocant, & ad repellendam fortiter quamlibet, non tantum malam, verum & vanam ac ineptam cogitationem inuitant. Resili ab ea, o homo Dei, ut Salomon in Proverbijs secundum versionem Septuaginta te doceat: Noli demorari in loco eius, neque intendas oculum tuum in eam.] Ne si viderint te Angeli, ut Cassianus ait, eum locum interpretans, turpi aut inani cogitatione inuolutum, a te sine benedictionis exhibitione discedant. Iam vnus ex illis es, quibus dixit Dominus: Vos de hoc mundo non estis:] cur secularia & inania cogitare assuesces? Iam aliquando fuisti spiritus suauitatem expertus, cur illam inanium cogitationum iniectione perdes, & in iniquitatem carnis, si non opere, at mente & consideratione redibis? Iam scholam serpentis effugisti, cui dictum est: Super peccus tuum gradieris:] ne cogitatione ad terrena dilapsa peccore repere videaris. Audi Thomam a Campis, virum piissimum, quibus similibus delictum inanium cogitatio-

num exaggeret: Dic mihi, inquit, qualem meretur confusioem ac poenam, qui Dominum terrae ac principem regni, contumeliosis verbis & factis indignis offendit? Vel certe quanta vituperationis iaculo ille feriendus esset, qui in conspectu regis & ministrorum eius, foetidissimum cadauer tangeret, aut lutum immundam reuolueret: Nonne statim confusibiliter expellendus esset, aut etiam carceri tradendus ab omnibus iudicaretur? Tu es, pro pudor! stultus ille, qui pessimam hanc rem fecisti. Nam ecce, in praesentia diuina maiestatis & sanctorum Angelorum eius, peccare non timuisti, multa illicita phantasmata versans, quae citissime respicere deberes, & plusquam lutum platearum, detestari. Insuper permittis, cor tuum in omne pene saeculum euagari, etiam tempore orationis & in loco sacro, ubi cum maiori reuerentia & sollicitiori attentione iuberis assistere, ac solum Deo & tibi ipsi firmissime vacare.] Haecenus ille. Christus Dominus in Apocalypsi apparet, habens gladium in ore suo ex vtraque parte acutum: Et de ore eius, inquit, gladius vtraque parte acutus exibat.] Quia venit amputare in nobis non solum vitia carnis, sed etiam vitia cogitationis. Visus est etiam praecinctus ad mamillas zona aurea:] quoniam non solum vult in suis renes, id est, actiones, restringere, sed etiam peccus, id est, cogitationes, moderari. Lex enim gratiae, ut Gregorius ait, vtramque mundiciam corporis & cordis postular, & non solum operum puritas, sed etiam cogitationum mundicia delectat. Pro hac ergo, si perfectionem diligis, constanter labora, omnem cogitationum vanitatem gladio mortificationis reseca, ut per omnimodam circumcisionem peccati ad Sanctorum populum pertinere videaris.

Quae cogitationes, & quibus medijs sunt mortificandae.

CAPVT XV.

RIPLEX est genus cogitationum, secundum Bernardum, quas oporteat abnegare. Alterum est cogitationum immundarum, siue ad vitia carnis siue ad alia vitia pertinentium, quae ut feridissimum caenum, animam primum commaculant, & nisi cito abiiciantur, criminis mortem important: Alterum est cogitationum ociosarum, curiosarum, & inutilium, quibus homo ociosus quasi vento pascitur, & per inuia & inaccessa huius saeculi, sine vilo circumspectionis freno vagatur. Tertium est cogitationum rerum necessariarum, ut cibi, & potus, & vestimenti, & habitacionis, & aliorum similibus, sine quorum praesidio vitam istam ducere nequimus. Quas cogitationes Bernardus putat in Rubem fuisse designatas, quem Iacob vocauit, sicut vera erat, primogenitum suum, dixitque de eo: Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius.] Rubea, inquit, & carnalis atque sanguinea huiusmodi concupiscentia est, quae tunc cubile nostrum ascendit, cum non solum memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur, & polluit praua delectatione. Bene autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitae nostrae, in nobis pullulat, cum caetera vitia processu temporis ex malitia mundi huius, variisque occasionibus contrahantur.] Haec ille.

Istae omnes cogitationes ex diuersis causis oriri solent.

Thomas a Campis, lib. 3. de disciplina claustral. c. 1.

Apoc. 1. 16.

Apoc. 1. 13.

Greg. 21. mor. c. 2.

Bern. ser. de tripl. ei genere cogit.

Gen. 49. 4.

Dan. 4. 27. Dan. 4. 20.

Greg. 1. p. Past. c. 4.

Basili. lib. de virginitate ante med.

Prov. 9.

Cassian. col. 20. c. 9.

Ioan. 15. 19.

Genes. 3. 14.